

Justiitsministeerium
info@just.ee

Teie 03.07.2024 nr 8-1/5240-1,
JUM/24-0717/-1K
Meie 23.08.2024 nr 1.1-11/3117-2

**Kriminaalmenetluse seadustiku,
riigilõivuseaduse ja riigi õigusabi
seaduse muutmise seaduse
(kohtumenetluse otstarbekamaks
muutmine) eelnõu kooskõlastamine**

Austatud proua Pakosta

Kooskõlastame kriminaalmenetluse seadustiku, riigilõivuseaduse ja riigi õigusabi seaduse muutmise seaduse (kohtumenetluse otstarbekamaks muutmine) eelnõu järgmiste märkustega.

1. Juhime tähelepanu, et seaduse vastu võtmisega ei saa tekkida n-ö automaatseid lisakulusid riigieelarvele (EN SK p. 7). Siduvate rahaliste otsuste tegemine on koondatud riigi eelarvestrateegia ja riigieelarve protsessi, kus kõrvutatakse riigi kõik rahalised võimalused ja vajadused. Arvestades riigi rahalist seisu ja võimalust, et lisavahendeid ei eraldata, tuleb kulud katta Justiitsministeeriumi eelarvest. Palume sõnastust täpsustada.

2. Eelnõu § 1 punktiga 12 nähakse ette kriminaalmenetluse seadustikus (edaspidi *KrMS*) riigilõivuvabastus juhuks, kui tsiviilhagi või avalik-õiguslik nõudeavaldus jäetakse kriminaalmenetluses läbi vaatamata ning kannatanu otsustab sama hagi või avalduse esitada tsiviil- või halduskohtumenetluses. Selleks otstarbeks täiendab eelnõu § 3 riigilõivuseaduse (edaspidi *RLS*) § 22 lõike 1 punkti 15 selliselt, et riigilõivuvabastus rakenduks sõltumata sellest, kas varalise kahju hüvitamise tsiviilhagi on jäetud läbi vaatamata kokkuleppemenetluses, lühimenetluses või üldmenetluses.

Märgime, et *KrMS* § 38¹ lõike 4 kohaselt on riigilõivuvaba ka sellise tsiviilhagi läbivaatamine, millega nõutakse mittevaralise kahju hüvitamist, kui see nõue tuleneb kehavigastuse või muu terviserikke tekitamisest või toitja surma põhjustamisest. *RLS* § 22 lõike 1 punkt 12 sätestabki eeltoodule vastava riigilõivuvabastuse, kuid seejuures on nimetatud punkt sõnastatud *RLS* § 22 lõike 1 punktist 15 erinevalt, ehk see ei ütle sõnaselgelt, et riigilõivuvabastus rakendub ka juhul, kui see hagi või kaebus jäetakse kriminaalmenetluses läbi vaatamata, ent see esitatakse uuesti tsiviilkohtumenetluses. Mõõname, et sätte abstraktsus võib siiski ka seda juhtu hõlmata.

RLS § 1 kohaselt sätestab *RLS* muuhulgas ka riigilõivuvabastused. Palume kaaluda vajadust muuta ka *RLS* § 22 lõike 1 punkti 12 nii nagu muudetakse *RLS* § 22 lõike 1 punkti 15, et kõik

KrMS-s sätestatud riigilõivuvabastuse juhud oleksid õigusselguse eesmärgil kajastatud ka RLS-s.

3. Teeme KrMS muutmiseks järgmised täiendavad ettepanekud:

3.1. Luua sarnaselt §-s 424 rahalise karistuse tasumise pikendamise ja ajatamise alustele võimalus pikendada või ajatada ka avalik-õigusliku nõude rahuldamisel välja mõistetud summade tasumise tähtaega. Samas peame vajalikuks lisada tähtaja pikendamise ja ositi maksmise võimaluse loomisel intressi maksmise kohustus, kuivõrd sisuliselt jäädakse kohustuse täitmisega viivitusse ning juriidiliste isikute puhul võib selline tähtaja pikendamine või ositi maksmine osutuda teatud juhtudel riigiabiks.

3.2. Täiendada § 182 õigusliku alusega, mille kohaselt jäävad avalik-õiguslikust nõudeavaldusest loobumisega seotud menetluskulud avalik-õigusliku nõudeavalduse esitanud haldusorgani kanda.

3.3 Optimeerida ka riigi poolt menetluskulude hüvitamise korraldust. Praegu hüvitab riigi kanda jäetud valitud kaitsja või esindaja õigusabi kulud ja muud menetlusosalise vajalikud kulud ning süüteomenetlusega tekitatud kahju Rahandusministeerium. See tähendab, et isik, kelle kasuks hüvitis välja mõistetakse, pöördub ise taotlusega Rahandusministeeriumisse, Rahandusministeerium valmistab vastavad maksed ette ning Riigi Tugiteenuste Keskus teeb maksed. Hetkel on Rahandusministeerium vahendaja rollis omamata menetluses mingisugustki sisulist rolli. Leiame, et senist korraldust on võimalik optimeerida selliselt, et kohtud ja kohtuvälised menetlejad algatavad ise vastavad maksed ning suunavad lahendid Riigi Tugiteenuste Keskusele väljamaksmiseks. Kuna selline töökorralduslik muudatus eeldab ka eelarve muudatusi, võiks muudatus jõustuda 2026. aasta 1. jaanuarist.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Jürgen Ligi
rahandusminister

Virge Aasa 5885 1493
Virge.Aasa@fin.ee

Artur Lundalin 5885 1321
Artur.Lundalin@fin.ee

Marju Saar 5885 1438
Marju.Saar@fin.ee